

renfauna Mährens und Schlesiens, Brno. S p u l e r A., 1908:
Die Schmetterlinge Europas. Stuttgart. S t e r n e c k J.,
1929: Prodrömus der Schmetterlingsfauna Böhmens. Karlovy Vary.
W i c h r a J., 1949: Nová naleziště vzácnějších motýlů v Če-
chách. Čas. Čs.spol.ent. Praha.

PŘÍSPĚVEK K POZNÁNÍ ROZŠÍŘENÍ RODU APION HERBST
(COL., CURCULIONIDAE) ŠLUKNOVSKÉHO VÝBĚŽKU (BOH. BOR.)

I.

Jaromír H a v e l k a

Naprostý nedostatek literárních údajů i materiálu rodu A-
pion Herbst šluknovského výběžku v našich sbírkách (při revizi
rozsáhlých materiálů ve sbírkách Národního muzea v Praze jsem
nenašel jediný doklad) mě přivedl k rozhodnutí věnovat této o-
blasti pozornost.

Ve dnech 6.-20.IX.1964 jsem provedl speciálně zaměřenou
sběrnou exkurzi, jejíž výsledky v této studii předkládám.

Zvolil jsem nejvhodnější roční dobu pro sběr příslušníků
rodu a při průzkumu samém jsem úzce spolupracoval s prof.Emilem
Tumou z Rumburka, regionálním přírodovědeckým pracovníkem, s p.
Hans Marschnerem ze Starých Křečan, velmi dobře fundovaným prak-
tickým botanikem a znalcem místní flory, který vlastní rozsáhlou
a dobře vedenou kartotéku rostlin celého výběžku a s Ing.Ant.
Kuntem, ředitelem LMS ve Šluknově. Všem jmenovaným tímto srdeč-
ně děkuji za účinnou pomoc při své práci v terénu i při vyhod-
nocování výsledků. Díky jejich pomoci mi bylo možné v poměrně
krátké době 14 dnů získat potřebný přehled o poměrech ve sledo-
vané oblasti a získat maximum dokladů.

Šluknovský výběžek tvoří dobře vymezený a vcelku uzavřený
geografický celek vně české kotliny, ze severu přímo ovlivněný
severoněmeckou nížinou. Výběžek je prakticky totožný se Šluknov-
skou pahorkatinou (= Lužický žulový masiv - pluton); jižní hra-
nici tvoří tzv. Lužická porucha, táhnoucí se zhruba po čáře:
Brtnický potok - Brtníky - Vápenný vrch - Rybníště - Jiřetín -

Kozí hřbet; na jih od této čáry se táhnou Lužické hory (791 m n.m.), kterými je oblast ostře oddělena od vnitrozemí; západní, severní a východní hranice je totožná se státní hranicí. Geologicky tvoří celý výběžek žulový masiv s průměrnou výškou 450 m n.m., ze kterého vyčnívá řada izolovaných vyvěřelých čedičových kup (homolí): Partyzánský vrch, Vlčí hora, Plešný, Hrazený, Dýmník aj. s maximální výškou 608 m n.m. Při jižní hranici, na Lužické poruše, vystupují na povrch i jiné horniny, např. pískovec (Křinické údolí), vápenec (Vápenka u Doubice) aj. Podnebí celého výběžku je drsné, celkem už horské, s velkou větrností. Průměr srážek je 1100 mm, průměrná roční teplota je 7°C, což je o 2°C méně než celostátní průměr.

Porosty: 45% tvoří lesy, většinou jehličnaté (uměle rozšířené); na čedičových kupách smíšené a listnaté (zbytky původních Faget); 22% je orné půdy, 19% pastviny; zbytek jsou vodní plochy, osady apod. Pastviny jsou z největší části intenzivně spásané, prakticky zcela bez kvetoucí flory.

Tímto stručným nástinem přírodních poměrů jsou již zhruba dány předpoklady pro výskyt a rozšíření rodu Apion:

a) Nadmořská výška a celková drsnost podnebí - poměrně chladnější než ve stejných nadmořských výškách ve vnitrozemí - není životu rodu Apion, jehož většina druhů je převážně teplomilná, příznivá. Jsou zde podmínky spíše pro druhy s převážně podhorským rozšířením.

b) Rostlinný pokryv oblasti není rovněž příznivý; vysoké % lesní plochy omezuje vhodná stanoviště na paseky, lesní cesty apod. ; výjimku činí rozsáhlé porosty *Merculialis perennis* přímo v lesích (vhodná stanoviště pro A.pallipes Kirby).

c) Intenzivně spásané louky nejsou rovněž vhodným prostředím; jen v západní části výběžku, zejména v okolí Lobendavy, jsou zachovány větší louky s pestřejší vegetací.

d) Obdělávaná pole nemají obvyklý charakter kulturní stepi vnitrozemských oblastí; chybí zde např. celá řada vhodných živých rostlin (*Cyanus*, *Carduus* aj.).

Vhodná stanoviště pro výskyt zástupců rodu Apion s příslušnými rostlinnými společenstvy živých rostlin jsou tedy prakticky redukována na:

1. všeobecně jižně exponované okraje lesů,

2. poměrně málo luk, víceméně vlhkých, s původními rostlinnými společenstvy,
3. břehy potoků,
4. ruderaly,
5. víceméně původní rostlinná společenstva xerothermních formací čedičových homolí, zvl. Partyzánský vrch u Šluknova.

Celá řada živných rostlin, ve stejných nadmořských výškách a v obdobných poměrech ostatního území našeho státu běžných, zde vůbec chybí, nebo se vyskytuje jen velmi vzácně, resp. adventivně (*Carduus*, *Coronilla*, *Cyanus*, *Genista*, *Malva*, *Medicago sativa*, *Onobrychys*, *Ononis*, *Onopordon*, *Origanum*, *Salvia pratensis* aj.). Po zjištění uvedených skutečností jsem přistoupil k vlastnímu sběru: po předběžném zkušebním sběru smýkáním určité části vhodného rostlinného společenstva (celé zdánlivě vhodné plochy se ukázaly být zcela sterilními) bylo - podle povahy porostu - důkladně a soustavně smýkáno (*Trifolium*) nebo sklepáváno (*Vicia*, *Lathyrus*, *Sedum*), případně za většího větru i prosíváno pod živnými rostlinami. Sbíráno bylo - pokud možno - kvantitativně; jen na vysloveně monotonních, mimořádně rozsáhlých formacích (*Rumex obtusifolius*, *Merculialis perennis*) jen část porostů. Tím byl docílen poměrně přesný obraz poměrů vzájemné abundance jednotlivých druhů; výjimky: *A. miniatum* Germ. a *A. pal-lipes* Kirby, kterých bylo možno snadno získat mnohem větší počet exemplářů. Přirozeně nelze považovat v dalším nastíněný obraz zastoupení jednotlivých druhů za definitivní; bylo by zapotřebí sledovat poměry více let, aby mohly být učiněny definitivní závěry.

Přehled zjištěných druhů:

A. (Perapion) marchicum Herbst.

Porůznu na výslunných, suchých stanovištích, na *Acetosella vulgaris* jednotlivé ex. (celkem 6 ex.).

A. (Perapion) sedi Germ.

Jen Partyzánský vrch (4 ex.), ač živná rostlina, *Sedum telephium* ssp. *maximum* roste na vhodných stanovištích celé oblasti.

A. (Perapion) curtirostre Germ.

Porůznu na různých stanovištích, hlavně na *Acetosella vulgaris*,

ale i na *Rumex obtusifolius*, celkem 22 ex.

A. (Exapion) fuscirostre F.

Jediná ♀ na úklonu trati severně Rumburka, ač živná rostlina, *Sarothamnus scoparius*, roste roztroušeně a celkem hojně po celé oblasti.

A. (Erythrapiion) miniatum Germ.

Na různých stanovištích na *Rumex obtusifolius*, který je v celé oblasti obecný; sbíráno celkem 42 ex.; nejobecnější Apion oblasti.

A. (Erythrapiion) frumentarium Payk.

Na *Acetosella vulgaris*, lokálně jednotlivé ex. (Rumburk, Lobendava); jen na Partyzánském vrchu hojnější; celkem 11 ex.

A. (Erythrapiion) sanguineum De Geer.

Jen Partyzánský vrch, na *Acetosella vulgaris* 5 ex.

A. (Erythrapiion) rubens Steph.

Jen Partyzánský vrch, na *Acetosella vulgaris* 3 ex.

A. (Taeniapion) pallipes Kirby.

V okolí opuštěné vápenky u Doubice (na Lužické poruše) velmi hojný; sebráno 17 ex. Jinde nezjištěn, ač živná rostlina, *Mercurialis perennis*, je na různých místech oblasti velmi hojná.

A. (Squamapion) atomarium Kirby.

Zjištěn jen na úklonu trati severně Rumburka a na výslunné lesní louce u Lobendavy (celkem 6 ex.), ač živná rostlina, *Thymus serpyllum*, roste, i když roztroušeně, skoro na všech vhodných stanovištích celé oblasti; zajímavé, že tento druh nebyl zjištěn na Partyzánském vrchu, ač právě zde jsou optimální podmínky pro jeho výskyt.

A. (Catapion) seniculus Kirby.

Porůznu po celé oblasti, hlavně na *Trifolium pratense* (celkem 29 ex.).

A. (Catapion) pubescens Kirby.

Jediný ♂ na *Trifolium sp.* u Lobendavy.

A. (Ceratapion) onopordi Kirby.

Velmi lokálně (Dolní Křečany, Lobendava), jednotlivé exempláře na *Cirsium oleraceum* (celkem 5 ex.).

A. (Ceratapion) carduorum Kirby.

Jednotlivé exempláře po celé oblasti, na *Cirsium palustre* (celkem 7 ex.).

A. (Omphalapion) hookeri Kirby.

Velmi lokálně (Rumburk, Lobendava) na *Tripleurospermum maritimum* (celkem 7 ex.).

A. (Synepion) ebeninum Kirby.

2 ex. u Rumburka na *Vicia cracca*.

A. (Leptapion) meliloti Kirby.

2 ♀♀ na ruderalu v Dolních Křečanech na *Medicago lupulina*! ve smíšeném společenstvu *Melilotus albus* a *Medicago lupulina*.

A. (Leptapion) loti Kirby.

Jednotlivé exempláře porůznu po celé oblasti, na *Lotus corniculatus* (celkem 9 ex.).

(Pokračování ve 3. čísle).

TAXONOMICKÁ POZNÁMKA O DRUHU CHRYSOLINA ASCLEPIADIS (VILLA)
(COL., CHRYSOMELIDAE).

Leo H e y r o v s k ý

U druhu Chrysolina asclepiadis (Villa), který žije u nás vzácně a sporadicky na xerothermních biotopech na *Vincetoxicum officinale*, rozeznává Dr. J. Müller dvě rasy, odlišující se velmi nápadně formou štítu. Typická forma, žijící jižně od Alp v Itálii (Piemontu, Lombardsku a Benátsku) a v Jugoslávii (Istrie) má štít formy téměř lichoběžníkové s největší šíří na basi. Naproti tomu rasa střeoevropská, popsána jím jako ssp. bohémica J. Müller (Atti Mus. Trieste, 1948: 95) má štít se stranami k předním rohům silně zaokrouhlenými, s největší šíří asi uprostřed okrajů. Tato rasa byla popsána ze Švýcar a z Čech. Všechny české kusy patří tedy k ssp. bohémica. Chrysolina asclepiadis (Villa) byla považována dříve za rasu druhu Chr. aurichelcea Mannerh., dr. Müller ji však považuje za samostatný druh. Tím doplňuje svůj údaj o tomto brouku v článku "Příspěvek k faunistice a bionomii československých Coleopter" (Čas. Čs. Spol. ent., 1960: 404).